

NEŠTO O VANJSKOJ DJELATNOSTI CENTRA

Mladen Nikolanci

1. S obzirom na to da je zadnji svezak ovih Priloga — silom nepritika — izišao još 1969, bit će korisno da se ovdje registri-
raju, kao što je to bilo i u ranijim svescima, neki vanjski pot-
hvati Centra u posljednje vrijeme.¹⁾ Zastoj u izdavanju tiskanih
izdanja (u čemu je ova ustanova kroz proteklih dvadesetak go-
dina pružila, moglo bi se reći, jedinstveni primjer u zemlji, jer
je čitava jedna mala biblioteka edicija Centra rezultat rada jed-
nog jedinog čovjeka) nije nastao zbog pomanjkanja elana nego
sredstava. Ali taj je zastoj samo djelomičan, jer je dosadašnji
direktor Centra, dr N. Duboković, nastavio objavljivati obilje
informacija koje su nadolazile u »Periodičnim izvještajima«. Na
žalost to je moralo uslijediti u tehnicu ciklostila i u veoma ogra-
ničenoj nakladi (tako da se potražnja uglavnom nije mogla zado-
voljiti), ali to je bilo uvjetovano financijskim prilikama. Među-
tim, i ta, po izgledu skromna naklada (ipak od 1966. do danas
izišlo je 56 brojeva, među njima i obimni »Inventar Kaptolskog
arhiva«) predstavlja važan doprinos i nauci i stvara osnov za
popularizaciju povijesne baštine otoka Hvara. »Najveći dio čla-
naka je iz pera urednika. To je dragocjena građa za poznavanje
povijesti otoka i grada Hvara.« (G. Novak, Hvar kroz stoljeća,
1972, str. 243).

Ovako važnu djelatnost koju je ustanova razvila nije mo-
guće i ne smije se napustiti. Izdavanje »Periodičnih izvještaja«
se i dalje nastavlja, a sad smo evo u pogodnoj prilici da možemo
javnosti prezentirati ovaj svezak. Osim ovoga, nadamo se da
ćemo uskoro moći izdati i jednu monografiju. Riječ je o djelu
dvojice autora, našeg poznatog muzikologa dra Vinka Žganca i

---

¹⁾ Interni rad bit će, kao što je to bilo i prošlih godina, prikazan u
godišnjem izvještaju koji se podnosi Skupštini općine Hvar i koji se u
pravilu umnaža za odbornike.

Brušanina Ante Miličića, »Glagoljaška baština Brusja na Hvaru«.²⁾ Autori su došli do zanimljive konstatacije da se u Brusju, nadomak gradu Hvaru gdje je narodni melos u crkvi već davno bio nestao, sačuvao taj narodni melos, pa i u slučajevima kad je narod primao latinske tekstove, jer ih je prilagodio svojem melodijskom osjećaju. Knjiga će popuniti osjetljivu prazninu na polju muzikologije ovog područja, jer je srednja Dalmacija u ovom pogledu neobrađena (nasuprot Istri, Kvarnerskim otocima i području Zadra). Muzički zapisi dra Vinka Žganca su dragocjen prilog muzičkoj prošlosti i otoka Hvara i uopće srednje Dalmacije, a očekujemo da će knjiga izazvati znatan interes i u stručnim krugovima izvan zemlje.

U publicističku djelatnost Centra spadaju i radovi koje su radnici Centra objavili u drugim publikacijama. Ovdje u prvom redu treba istaknuti sudjelovanje u oba sveska »Hvarskog zbornika« dra Nike Dubokovića i sadašnjeg direktora Centra svojim priložima.

I na ovom mjestu je potrebno spomenuti i istaknuti dragocjenu suradnju prof. Ante Tadića. O njegovoj praktičnoj funkciji u Centru kao voditelja prirodoslovnog kabineta Grgura Bučića vidi njegovu biografiju u ovom svesku. Međutim, u ovom kontekstu želimo istaknuti njegov konstantni znanstveni rad, odnosno objavljivanje radova na raznim stranama, koje prof. Tadić nezostavno šalje biblioteci Centra, a dr D. Duboković ih redovito registrira u »Periodičnim izvještajima«. Kao istaknuti prirodoslovni stručnjak, njegovi su radovi, naravno, pretežno s tog područja, ali prof. Tadić ne izbjegava ni to da u dnevnoj štampi donosi niz popularnih informativnih vijesti iz područja njegova znanstvena interesa — naizgled skroman posao, ali za koji je potrebna velika ljubav i mar, koji su upravo prof. Tadiću tako svojstveni.

2. Direktor Centra se prošle godine odazvao molbi Hotelskog poduzeća »Hvar« da napravi nacrt za izložbu velike i značajne zbirke amfora pok. Tonka Kovačića. Bila je sretna zamisao uprave poduzeća da za tu izložbu izabere jednu prostoriju u hvarskoj Tvrđavi, koja svojim podrumskim izgledom (iako to nije podrum) izvršno pristaje namjeni. Poduzeće je još prošle godine dalo postaviti u prostoriji kovane željezne rešetke, a ove godine montirati police za izlaganje amfora.

Projekt izložbe je bio gotov još prošle godine, ali se realizacija oduljila zbog tehničkih razloga. Sad su i ti preostali problemi riješeni pa je samo pitanje vremena da se izložba dovrši.

Nacrt izložbe, uz same amfore koje su za laika uglavnom jednolične, predviđa oživljavanje tekstovima klasičnih autora i fotografijama arheoloških spomenika koji se tiču amfora, sačuva-

²⁾ Ovo izdanje je već bilo najavljeno u godišnjem izvještaju za prošlu godinu.

nih u nas i u svijetu. Izložba u Tvrđavi bit će još jedan atraktivni izložbeni punkt u gradu Hvaru.

3. U okviru proslave 460. godišnjice pučkog ustanka na Hvaru upravo je u hvarskoj loži otvorena prigodna izložba. Izložba je ranije bila otvorena uoči Dana Republike u Vrbanju, u Domu Matija Ivanića, a zatim je obišla otok (Jelsa, Vrboska, Stari Grad, da bi sada išla u Sućuraj, nakon toga u Vis i Zagreb, a možda i u Split).

Realizator projekta izložbe, direktor Centra, s priličnom je skepsom preuzeo tu obavezu, zato što praktično nema spomenika u okviru ustanka koji bi se mogli identificirati, osim jednog ili dva. Zato je projektant morao proširiti temu sa ustanka na epohu. Tako se je, tokom prikupljanja materijala (a to su mogli biti gotovo samo fotografije i pisani tekstovi) formiralo nekoliko jezgri: hvarska komuna (postojeći spomenici arhitekture iz onog vremena, novac, Statut i poznata Camozijeva gravira grada Hvara iz 1571, uz, naravno, citate iz savremenih tekstova), puk (pučka arhitektura, doprinos puka stvaranju umjetničke baštine u crkvama, istaknuti likovi pučana u literaturi, nauci i umjetnosti, citati itd.), plemstvo (tu su sačuvani spomenici koji su se mogli upotrijebiti, shvatljivo, brojniji), gradska faza ustanka, ona pod Lukačićem, seoska faza ustanka, pod vodstvom Matija Ivanića. Taj je dio izložbe najobimniji. Uz poznate objekte ili vedute u pojedinim selima hvarske ravnice, tu su se mogli upotrijebiti i neki novi ili dosad nekorišteni materijali: grobnica izvršitelja osude u Hvaru Vincenza Capella, u Veneciji (prema jednom crtežu iz XIX stolj., ali bi trebalo naknadno pribaviti i fotografiju grobnice zbog Capellove statue kojoj glava, kako se čini, ima portretni karakter), zatim dva portreta dužda Leonarda Loredana i neke zanimljive gravire iz Venecije onog vremena.³⁾

Izložba završava nekim kasnijim nedaćama koje su pogađale hvarski puk, naročito napad Turaka 1571. i zlokobna eksplozija barutane u hvarskoj Tvrđavi 1579.

Pri realizaciji izložbe pružili su izdašnu pomoć i uložili mnogo truda: Andro Damjanić u Vrboskoj (najveći dio fotografija), inž. Matko Domančić i inž. Mario Sponza (historijske karte razvoja pučkog ustanka), Vera Kovačić (likovna postava izložbe), Kuzma Kovačić (crteži perom i kaligrafiranje tekstova), Marija (strojopis). Panoi i metalni elementi: Zanatsko poduzeće u Hvaru.

³⁾ Izvjestan broj veoma zanimljivih fotografija dugujem ljubaznom upozorenju i susretljivosti kap. Luke Dančevića.